

Felaktiga utbetalningar av barnbidrag

Diarienummer: FK 2022/005858
Ansvarig chef: Rosa Fiorito
Analysavdelningen
Upplysningar: Analytiker Håkan Andersson
010-111 40 98
hakan.andersson@forsakringskassan.se

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Uppdraget från regeringen	4
Metod för att identifiera risker	4
Metoder för att skatta omfattningen av felaktiga utbetalningar	5
Upptäckta felaktiga utbetalningar fångar de väsentliga riskerna	5
Definition av felaktiga utbetalningar	6
Osäkerhetsintervall och konfidensintervall	6
Kortfattad beskrivning av ersättningssystemet inom barnbidrag	7
Handläggningen i stort automatiserad.....	7
Summering av skattningarna	9
Försäkringskassans skattning i relation till KUT-delegationens	9
Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan	11
Metod.....	11
Resultat	14
Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av enskild	15
Sammanställning av samtliga risker samt totalskattning.....	15
Ej anmäld flytt till utlandet.....	15
Barnet studerar inte	16
Övriga risker	18

Sammanfattning

I denna studie har omfattningen av felaktiga utbetalningar inom barnbidrag under 2021 skattats.

- Totalskattningen inom barnbidrag är att 241 miljoner kronor har betalats ut felaktigt, vilket motsvarar 0,72 procent av försäkringsutgifterna för förmånen.
- Fel orsakade av Försäkringskassan beräknas utgöra 0,04 procent av försäkringsutgifterna för barnbidrag.
- Fel orsakade av enskild beräknas utgöra 0,69 procent av försäkringsutgifterna för barnbidrag.
- De avsiktliga felen av enskild beräknas uppgå till 36 procent av beloppet för felaktiga utbetalningar orsakade av enskild.
- De empiriska metoder som har använts inom denna studie är slumpmässiga kontroller av ärenden samt uppräkningsbaserad på ankarrisk.
- Skattningarna som tidigare gjordes av delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-delegationen) baserades på en register- och indikatorbaserad modell för felaktig folkbokföring.
- KUT-delegationen skattade att 66 miljoner kronor hade betalats ut felaktigt inom barnbidrag inklusive flerbarnstillägg, vilket utgjorde 0,2 procent av försäkringsutgifterna för barnbidrag 2018.

Inledning

Uppdraget från regeringen

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att studera omfattningen av felaktiga utbetalningar inom ett antal förmåner.¹ För vissa av förmånerna ska omfattningen studeras empiriskt. Empiriska studier avser studier som baseras på datainsamling, exempelvis genom datamatchning eller kontroll av ett slumpmässigt urval av ärenden. För övriga ersättningar har myndigheten kunnat välja om omfattningen av felaktiga utbetalningar ska studeras empiriskt eller uppskattas på något annat sätt.

Enligt uppdraget ska barnbidrag studeras empiriskt, med lämpliga kvantitativa metoder som är väl anpassade till bland annat ersättnings utformning.

I uppdraget ingår att uppskatta såväl de fel som kan studeras empiriskt som de fel där detta inte låter sig göras. För de fel som inte låter sig studeras empiriskt ska Försäkringskassan redovisa de antaganden och fakta som ligger till grund för kvantifieringen, samt de osäkerheter som finns.

Studierna ska enligt uppdraget genomföras på ett sådant sätt att resultaten går att jämföra mellan ersättningar och över tid. Vidare ska de redovisas med åtminstone samma detaljeringsgrad, i fråga om indelning av orsaker till felen, som användes i omfattningsstudierna² inom ramen för Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-delegationen). Det betyder att Försäkringskassan ska redovisa om felet uppstått vid ansökan eller under tiden med ersättning, vem som orsakat den felaktiga utbetalningen (Försäkringskassan, den enskilde eller annan aktör) och om felet varit avsiktligt eller oavsiktligt.

Metod för att identifiera risker

För att empiriskt studera omfattningen av felaktiga utbetalningar måste först de fel som orsakar felaktiga utbetalningar identifieras. Detta är inte samma sak som att inventera samtliga risker som potentiellt skulle kunna leda till en felaktig utbetalning.

För att identifiera dessa fel har Försäkringskassan utgått från upptäckta felaktiga utbetalningar. Utgångspunkten är därmed de risker som har realiserats och orsakat felaktiga utbetalningar under en definierad period (till exempel år 2021).³ Även om metoden inte är heltäckande – en risk kan ha

¹ Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar. Fi2021/03247, Fi2022/00107. Finansdepartementet 2022-01-13

² Rapport 4, Läckaget i välfärdssystemen, del 1, avsnitt 4.4.

³ I rapporten används begreppen risk och fel synonymt, utifrån betydelsen att de risker som redovisas har realiserats.

orsakat en felaktig utbetalning utan att ha upptäckts – bedömer Försäkringskassan att de flesta risker fångas. Samtidigt är det viktigt att lyfta att det finns systemöverskridande risker som uppstår utanför Försäkringskassan som är mycket svåra att upptäcka. Exempel på systemöverskridande risker är att arbetstillstånd beviljas på felaktig grund (skenanställning), vilket även kan leda till att familjemedlemmar beviljas uppehållstillstånd på felaktiga grunder. Dessa personer kan därefter ansöka om och beviljas ersättning från Försäkringskassan. Ett annat exempel är falska identiteter som används för att erhålla ersättning på felaktiga grunder.

Metoder för att skatta omfattningen av felaktiga utbetalningar

Inom barnbidrag är skattningarna av felaktiga utbetalningar baserade på empiriska metoder. Det innebär att skattningarna utgår från och direkt bygger på data och empiri där alla antaganden och beräkningar är tydligt definierade, spårbara och replikerbara. Det innebär emellertid inte att alla skattningar är lika säkra. Inom barnbidrag används skattningar som bygger på direkta kontroller baserade på slumpmässiga urval och modellbaserade skattningar.

Upptäckta felaktiga utbetalningar fångar de väsentliga riskerna

För att empiriskt studera omfattningen av felaktiga utbetalningar måste först de fel som orsakar felaktiga utbetalningar identifieras. Detta är inte samma sak som att inventera samtliga risker som potentiellt skulle kunna leda till en felaktig utbetalning.

För att identifiera dessa fel har Försäkringskassan utgått från upptäckta felaktiga utbetalningar. Utgångspunkten är därmed de risker som har realiserats och orsakat felaktiga utbetalningar under en definierad period (till exempel år 2021).⁴ Även om metoden inte är heltäckande – en risk kan ha orsakat en felaktig utbetalning utan att ha upptäckts – bedömer Försäkringskassan att de flesta risker fångas. Samtidigt är det viktigt att lyfta att det finns systemöverskridande risker som uppstår utanför Försäkringskassan som är mycket svåra att upptäcka. Exempel på systemöverskridande risker är att arbetstillstånd beviljas på felaktig grund (skenanställning), vilket även kan leda till att familjemedlemmar beviljas uppehållstillstånd på felaktiga grunder. Dessa personer kan därefter ansöka om och beviljas ersättning från Försäkringskassan. Ett annat exempel är falska identiteter som används för att erhålla ersättning på felaktiga grunder.

⁴ I rapporten används begreppen risk och fel synonymt, utifrån betydelsen att de risker som redovisas har realiserats.

Definition av felaktiga utbetalningar

Inom ramen för arbetet med omfattningsstudier definierar Försäkringskassan en utbetalning som felaktig om det slutliga beloppet blir för högt, eller om utbetalningen i sin helhet är fel i förhållande till regelverket. Definitionen överensstämmer med formuleringen i 2 § förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (förordningen om korrekta utbetalningar): *I denna förordning avses med felaktiga utbetalningar sådana utbetalningar från välfärdssystemen som sker trots att villkoren för att ta del av ersättningen inte är uppfyllda.*

Felaktiga utbetalningar kan orsakas av såväl avsiktliga som oavsiktliga fel och bero på den enskilde, en annan aktör⁵ eller Försäkringskassan⁶. Fel orsakade av den enskilde eller annan aktör uppstår vid ansökan genom att oriktiga uppgifter lämnas eller under tid med ersättning genom att ändrade förhållanden inte anmäls. Fel orsakade av Försäkringskassan uppstår under hela handlägningsprocessen (se kapitlet *Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan* för en mer detaljerad beskrivning).

Vissa förmåner har villkor som inte är entydiga, och som därför ger ett större bedömningsutrymme. I dessa fall är det svårare att avgöra i efterhand om beslutet om utbetalning är rätt eller fel. Därför skattar Försäkringskassan enbart de utbetalningar som grundar sig på beslut som har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. När det gäller fel orsakade av Försäkringskassan skattas också utbetalningar som grundar sig på beslut som har blivit oriktiga på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning.

Osäkerhetsintervall och konfidensintervall

Konfidensintervall används för att, med en viss och på förhand specificerad säkerhet, innesluta parametrar (eller andra estimander). Tanken med ett 95-procentigt intervall snarare än ett 100-procentigt intervall är ge god täckning vid upprepade stickprov, samtidigt som intervallet hålls rimligt kort. Vid upprepade stickprov lyckas ett 95-procentigt intervall idealt innesluta den sanna estimanden vid 95 procent av stickproven. För ett antal estimander som studerats i omfattningsstudierna lämpar sig regelrätta konfidensintervall dåligt. Vid sådana fall används andra metoder, vilka inte nödvändigtvis grundar sig i statistisk teori. Inom omfattningsstudierna används termen ”Osäkerhetsintervall” för att referera till den samling av statistiskt eller kvalitativt grundade intervall som presenteras.

⁵ Annan aktör är till exempel företag, assistansanordnare och andra myndigheter. Omfattningen av fel orsakade av annan aktör har skattats inom de förmåner där dessa fel har bedömts vara relevanta

⁶ Avsiktliga fel orsakade av anställda på Försäkringskassan i syfte att tillskansa sig själv eller någon annan ersättning felaktigt inkluderas inte i skattningarna.

Kortfattad beskrivning av ersättningssystemet inom barnbidrag

Försäkringskassan betalar ut barnbidrag för alla barn som är bosatta i Sverige och har en behörig bidragsmottagare. Förmånen betalas ut automatiskt. Grundkravet för att ha rätt till barnbidrag är att både föräldrar och barn är bosatta i Sverige. Internationella regelverk, till exempel EU-förordningar, kan dock innebära att rätt till barnbidrag finns även när familjemedlemmar bor i ett annat land.

Barnbidrag kan lämnas i form av

- allmänt barnbidrag
- förlängt barnbidrag
- flerbarnstillägg.

Allmänt barnbidrag betalas ut till och med det kvartal då barnet fyller 16 år. Det förlängda barnbidraget betalas ut om barnet fortsatt går kvar i grundskolan, särskolan, sameskolan eller internationell skola på grundskolenivå efter 16 års ålder. Både allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag uppgår till 1 250 kronor per månad.

Om hushållet har mer än ett barn betalar Försäkringskassan också ut flerbarnstillägg. För två barn är tillägget 150 kronor per månad. För tre barn uppgår tillägget till 730 kronor per månad, och för fyra barn är det 1 740 kronor per månad. Från och med femte barnet får hushållet ytterligare 1 250 kronor per barn och månad.

Flerbarnstillägg kan betalas ut även för barn över 16 år, under förutsättning att barnet fortsatt studerar med studiehjälp och bor tillsammans med vårdnadshavaren. Även särkullsbarn räknas med i flerbarnstillägget, som alltså utgår från det totala antalet barn i hushållet. Dock betalar Försäkringskassan bara ut ett flerbarnstillägg per barn.

Handläggningen i stort automatiserad

Automatiseringsgraden i förmånen är hög. För majoriteten av barn som är födda i Sverige beviljas barnbidrag automatiskt efter att Försäkringskassan fått en födelseavisering från Skatteverket. Ärendena handläggs även helt automatiskt när förlängt barnbidrag beviljas för barn som fyller 16 år under årets första kvartal. Det motsvarar 60 procent av alla barn som får förlängt barnbidrag.

Under 2021 betalade Försäkringskassan ut 33 miljarder kronor i barnbidrag till 1,7 miljoner mottagare.

Summering av skattningarna

I detta avsnitt redovisas metod och resultat för skattningarna av omfattningen av felaktiga utbetalningar. Inledningsvis redovisas totalskattningen, därefter kommer avsnitten för fel orsakade av enskild respektive av Försäkringskassan. Tidsperioden som skattningarna avser är 2021. Skattningarna som presenteras baseras på allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg.

Tabell 1 Uppskattade felaktiga utbetalningar fördelat på vem som orsakat den felaktiga utbetalningen, miljoner kronor, samt andel avsiktliga fel

Vem som orsakat FUT (Miljoner kronor)	Utgifter (2021)	Punkt-skattning (andel av utgifter, %)	Nedre intervall (andel av utgifter, %)	Övre intervall (andel av utgifter, %)	Andel avsiktliga fel (%)
Försäkringskassan		12 (0,04)	11 (0,03)	13 (0,04)	-
Enskild		229 (0,7)	120 (0,4)	338 (1)	36
Totalt	33 377	241 (0,7)	131 (0,4)	351 (1)	-

Försäkringskassans skattning i relation till KUT-delegationens

KUT-delegationen skattade att de utgående felaktiga utbetalningarna inom barnbidrag inklusive flerbarnstillägg uppgick till 66 miljoner kronor 2018, vilket motsvarade 0,2 procent av försäkringsutgifterna samma år.⁷ Delegationen resonerade att den i princip enda felorsaken vad gäller barnbidrag orsakas av enskild och beror på bosättning eller vistelse utomlands. Skattningen baserades på en register- och indikatorbaserad modell för felaktig folkbokföring år 2016; andelen felaktiga utbetalningar antogs vara densamma 2018. Eftersom modellen betraktades som en totalundersökning beräknades inga osäkerhetsintervall.⁸

Resultatet från denna studie är att 206 miljoner kronor utgått felaktigt inom barnbidrag inklusive flerbarnstillägg på grund av bosättning eller vistelse utomlands, vilket motsvarar 0,62 procent av försäkringsutgifterna. Osäkerhetsintervallet har en nedre gräns på 103 miljoner (0,31 procent av försäkringsutgifterna) och en övre gräns på 308 miljoner (0,92 procent av försäkringsutgifterna). Vidare motsvarar 206 miljoner kronor 89 procent av

⁷ SOU 2019:59. Rapport 6: Läckaget i välfärdssystemen, del 2. Läckaget i välfärdssystemen, del 2. Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, sid. 156.

⁸ SOU 2019:59. Rapport 6: Läckaget i välfärdssystemen, del 2. Läckaget i välfärdssystemen, del 2. Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, sid. 50-51, 103.

de totala felaktiga utbetalningarna, vilket är i linje med KUT-delegationens antagande att bosättning eller vistelse utomlands står för merparten av de felaktiga utbetalningarna inom barnbidrag. Resultatet i denna rapport baseras på en tidigare studie om barnfamiljer som uppbär bosättningsbaserade förmåner, men inte bor i Sverige, vars metod redogörs för i avsnittet *Ej anmäld flytt till utlandet* i kapitlet *Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av enskild*. KUT-delegationens modellbaserade skattning är troligen en underskattning, eftersom de upptäckta felaktiga utbetalningarna för 2021 på grund av bosättning eller vistelse utomlands utgör 58 procent av det skattade beloppet. Det är osannolikt att en så stor del av de felaktiga utbetalningarna skulle upptäckas eftersom skolor inte har någon skyldighet att anmäla till Försäkringskassan i fall de känner till att barnet har lämnat landet.

Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan

Metod

Vi utgick från två huvudsakliga datakällor för att skatta omfattningen av fel orsakade av Försäkringskassan: upptäckta felaktiga utbetalningar (beslutade återkrav⁹ under 2021) och skattningar baserade på slumpmässiga kontroller av ärenden efter utbetalning som hade genomförts under 2021.

De slumpmässiga urvalen inkluderade manuellt handlagda ärenden, såsom nyansökningar och ärenden där det utbetalade beloppet har ändrats mellan två månader. Generellt kontrolleras flera olika typer av fel som kan uppstå i handläggningen, såsom felaktig registrering, felaktig beräkning och felaktigheter som kan uppstå vid verkställandet av en utbetalning, som dubbelutbetalning eller utbetalning till fel konto. Däremot verkar denna design ha svårt att upptäcka felaktiga utbetalningar som sker på grund av att Försäkringskassan missar en impuls, det vill säga att Försäkringskassan inte i tid omhändertar information om att ett förhållande har ändrats. Detta blir tydligt när man jämför de upptäckta felaktiga utbetalningarna på grund av bristande impulshantering med skattningarna som baseras på de slumpmässiga kontrollerna. De upptäckta felaktiga utbetalningarna är fler till antalet och står för ett högre belopp. Därför har vi lyft ut skattningen av fel orsakade av Försäkringskassan på grund av bristande impulshantering och utgår från (1) kompletterande studier av bristande impulshantering genom slumpmässiga urval (endast inom sjukpenning, föräldrapenning) eller (2) upptäckta felaktiga utbetalningar, som sedan räknas upp.

För att bestämma vilken av de två datakällorna, upptäckta felaktiga utbetalningar eller skattningar baserade på slumpmässiga kontroller, som skulle utgöra grunden för skattningen inom varje förmån jämfördes (1) summan av det totala skattade beloppet baserat på data från de slumpmässiga kontrollerna och beloppet för de upptäckta felaktiga utbetalningarna kopplade till bristande impulshantering (eller i förekommande fall där det fanns en skattning baserat på slumpmässiga urval) med (2) summan av de upptäckta felaktiga utbetalningarna.

Skattningen baserad på slumpmässig kontroll valdes om det totala skattade beloppet, plus impulshantering kopplad till upptäckta felaktiga utbetalningar, var större än summan av de upptäckta felaktiga utbetalningarna (inklusive bristande impulshantering). De upptäckta

⁹ Inkluderar samtliga upptäckta felaktiga utbetalningar som avslutats under 2021, även de som omfattas av beloppsgränsen på 2 000 kronor för återkravsutredning.

felaktiga utbetalningarna valdes om summan av de upptäckta felaktiga utbetalningarna var större än skattningen plus det upptäckta beloppet för bristande impulshantering.

Dock är de upptäckta felaktiga utbetalningarna sannolikt en underskattning av beloppet som betalats ut felaktigt på grund av fel orsakade av Försäkringskassan. Vissa fel upptäcks troligen inte i ordinarie handläggning i den utsträckning som de förekommer. Därför togs en uppräkningsfaktor fram för de fall där de upptäckta felaktiga utbetalningarna utgjorde grunden för skattningen, antingen för förmånen som helhet eller för fel orsakade av bristande impulshantering.

För att ta fram denna uppräkningsfaktor valde vi de tre förmånerna sjukpenning, aktivitetsstöd och föräldrapenning, där grunden för den totala skattningen baseras på slumpmässiga kontroller.¹⁰ Bristande impulshantering exkluderades i dessa beräkningar. För att ta fram faktorn som de andra förmånernas totalbelopp och beloppet för bristande impulshantering räknas upp med användes det skattade beloppet baserat på de slumpmässiga kontrollerna genom beloppet för de upptäckta felaktiga utbetalningarna och medelvärdet av dessa tre förmånens kvoter beräknades. Uppräkningsfaktorn var 1,44 (aktivitetsstöd 1,41; föräldrapenning 1,53; sjukpenning 1,38). Denna uppräkningsfaktor användes för att beräkna omfattningen av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan. För att skapa ett osäkerhetsintervall för dessa skattningar användes intervallet $\pm 0,1$. Detta intervall täcker in de tre separata kvoterna som användes för att skapa uppräkningsfaktorn.

Inom de förmåner där skattningarna helt har baserats på upptäckta felaktiga utbetalningar har beloppet räknats upp med 1,44. Inom förmånerna där skattningarna baseras på slumpmässiga kontroller har endast bristande impulshantering (utifrån upptäckta felaktiga utbetalningar) räknats upp med 1,44. Undantagen är sjukpenning och föräldrapenning, där kompletterade granskningar av slumpmässiga urval användes för att skatta omfattningen av felaktiga utbetalningar som beror på bristande impulshantering.

Inom barnbidrag var beloppet för de upptäckta felaktiga utbetalningarna exklusive impulshantering större än det skattade beloppet från slumpkontrollerna exklusive impulshantering. Därför användes de upptäckta felaktiga utbetalningarna uppräknat med den framtagna faktorn för att skatta felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan.

Kategorisering av fel upptäckta i slumpmässiga kontroller

Felen som upptäcktes i de slumpmässiga kontrollerna kategoriserades i enlighet med den orsaksindelning som KUT-delegationen tog fram genom Forum för omfattningsstudier.

¹⁰ Dessa förmåner bedömdes som rimliga att basera uppräkningsfaktorn på, eftersom en jämförelse av skattningarna med återkravsstatistiken visade att skattningarna verkade fänga felen i återkravsstatistiken relativt väl.

- *Ej tillräckliga uppgifter för att fatta korrekta beslut*

Inkluderar fel som orsakas av att myndigheten har fattat beslut baserat på otillräckliga uppgifter. Det innebär att det vid beslutstillfället saknades tillräckliga underlag som visade att den sökande uppfyllde villkoren för att ha rätt till ersättning.

- *Tillräckliga och korrekta uppgifter, fel beslut*

Omfattar situationer där den sökande har lämnat tillräckliga och korrekta uppgifter, men myndigheten fattar ett felaktigt beslut som leder till att för mycket ersättning betalas ut.

- *Utbetalning fel, trots rätt beslut*

Myndigheten har fattat ett korrekt beslut men utbetalningen har blivit felaktig. Omfattar felregistreringar då utbetalningen ska verkställas, felberäkningar och felregistreringar i övrigt samt missad samordning mellan ersättningar.

- *Ändrade förhållanden ej omhändertagna*

Myndigheten har inte omhändertagit information om ändrade förhållanden. Denna kategori handlar därmed om bristande impulshantering, där impulsen (informationen om exempelvis ändrade förhållanden) antingen kan komma från en extern part såsom den sökande eller en annan myndighet, alternativt från en annan del inom myndigheten.

- *Förskottsfel*

Gäller endast förmåner där ersättning betalas ut i förskott och initialt var korrekt, men fel uppstår och upptäcks efter att utbetalningen skett.

Kategorisering av fel för upptäckta felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan gör statistik över upptäckta felaktiga utbetalningar och felen klassificeras utifrån vem som har orsakat felet (Försäkringskassan, enskild eller annan aktör) samt vad felet berodde på. Kategorierna kan skilja sig åt mellan förmåner och därför kodades de om till enhetliga kategorier. Därefter matchades dessa kategorier till felindelningen som användes för att kategorisera felen som upptäcktes i de slumpmässiga kontrollerna (se ovan). Till viss del är matchningen ofullständig; det saknas motsvarighet i återkravsstatistiken för ”Ej tillräckliga uppgifter för att fatta korrekta beslut”. Vissa felkategorier i återkravsstatistiken kan omfatta mer än en felkategori i felindelningen som redovisas ovan, därför bör man se fördelningen av de olika felen orsakade av Försäkringskassan som endast baserats på statistik över upptäckta felaktiga utbetalningar som en grov skattning.

Felaktiga utbetalningar som berodde på dubbelutbetalning eller att brytdatum för utbetalningen hade passerat klassificerades som ”Utbetalning fel, trots rätt beslut”. Missad samordning klassificerades som ”Utbetalning fel, trots rätt beslut”. Kategorierna *tillämpat regelverket felaktigt, felaktig sjukpenninggrundande inkomst (SGI)* och *felaktig försäkringstillhörighet (FTH)* klassificerades som ”Tillräckliga och korrekta uppgifter, fel beslut”.¹¹ Missad impuls klassificerades som ”Ändrade förhållanden ej omhändertagna”. Olika typer av felberäkningar och felregistreringar klassificerades som ”Utbetalning fel, trots rätt beslut”.

Resultat

Skattningen av fel orsakade av Försäkringskassan är 12 miljoner kronor (se Tabell 2). Merparten av felen orsakas av fel beslut trots tillräckliga och korrekta uppgifter, utbetalning fel trots rätt beslut samt att ändrande förhållanden ej omhändertagits (se Tabell 3).

Tabell 2 Uppskattade felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan inom barnbidrag

	Punktskattning	Nedre intervall	Övre intervall
Försäkringskassan	12	11	13

Tabell 3 Fördelning av fel orsakade av Försäkringskassan inom barnbidrag per orsakskategori

Orsak till FUT	Andel (%)
Ej tillräckliga uppgifter för att fatta korrekta beslut	0
Tillräckliga och korrekta uppgifter, fel beslut	27
Utbetalning fel, trots rätt beslut	37
Ändrade förhållanden ej omhändertagna	36
Förskottsfel	0

¹¹ Notera att felaktig SGI och felaktig FTH i Försäkringskassans statistik inkluderar flera fel orsakade av Försäkringskassan, såsom missad impuls, felaktig tillämpning av regelverket eller registreringsfel som påverkar SGI eller FTH.

Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av enskild

Sammanställning av samtliga risker samt totalskattning

I Tabell 4 redovisas samtliga skattade risker orsakade av enskild samt det totala beloppet för dessa risker. Även andel av de felaktiga utbetalningarna som inträffade vid ansökan samt andel avsiktliga fel presenteras.

Tabell 4 Skattning av risker orsakade av enskild. Andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som skett vid ansökan, skattat felaktigt utbetalt belopp i miljoner kronor samt andel avsiktliga fel

Risk	Vid ansökan (%)	Punkt-skattning	Nedre intervall	Övre intervall	Avsiktliga (%)
Bosättning eller vistelse utomlands	5	206	103	308	40
Barnet studerar inte*	0	10	10	10	2
Förälder är inte vårdnadshavare	0	6	3	9	18
Har utländsk förmån	0	3	2	5	0
Saknar uppehållstillstånd	7	3	2	5	0
Totalt	5	229	120	338	36

*Har inte skattats eftersom bedömningen är att ett mörkertal saknas.

I följande avsnitt redovisas metod och resultat för varje skattning av risker som presenterats i tabellen ovan.

Ej anmäld flytt till utlandet

Metod

Skattningen av felaktiga utbetalningar utgår från tidigare studie från Försäkringskassan (PM2021:1) - *Felaktiga utbetalningar till barnfamiljer som inte bor i Sverige*. I studien skattas att 0,6 procent av barn mellan 0–16 år inte längre är bosatta i Sverige, utan att familjen har meddelat detta. Detta motsvarar 12 223 barn, beräknat för det totala antalet barn i Sverige 2021 mellan 0–16 år.

Beräkningen genomfördes med verksamhetsområde Kontrolls modell för förhindrade av felaktiga utbetalningar¹².

Resultat

De uppskattade felaktiga utbetalningarna av barnbidrag för 2021, för barn mellan 0 och 16 år, uppgår till 0,6 procent av de utbetalda barnbidragen. Detta motsvarar 183 miljoner kronor för de familjer med barn som bor utomlands och felaktigt får barnbidrag utbetalt. Felaktiga utbetalningar av flerbarnstillägg skattas till 23 miljoner kronor. Den totala skattningen av felaktiga utbetalningar inom barnbidrag, inklusive flerbarnstillägg, är 206 miljoner kronor (se Tabell 5). I Tabell 6 redovisas andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som uppstod vid ansökan och andel avsiktliga fel.

Tabell 5 Skattat felaktigt utbetalt belopp i miljoner kronor

Risk	Punkt-skattning	Nedre intervall	Övre intervall
Bosättning eller vistelse utomlands	206	103	308

Tabell 6 Fördelning utifrån när felet uppstod och skattning av andel avsiktliga fel

Risk	Vid ansökan (%)	Avsiktliga (%)
Bosättning eller vistelse utomlands	5	40

Skattningens tillförlitlighet

Denna skattning bygger på resultatet från den tidigare studien där det högre delen av intervallet användes, då det fanns flera faktorer som talade för att skattningen var en underskattning. Det handlar framförallt om att procentsatserna blir högre om man räknar med de barn med familjer som inte är kontaktbara men inte orosanmäls i de fall barntandvården eller skolan hittar information om att barnen med familj flyttat utomlands. Om ett barn hittas och den som letar inte känner oro för barnet så kommer det inte att orosanmälas.

Barnet studerar inte

Den försäkrade är skyldig att meddela ändrade förhållanden. Risken handlar om att barn som är äldre än 16 år inte längre går i grundskolan, särskolan, sameskolan eller sarskola.

¹² Enligt modellen är beloppet för barnbidrag 1 250 kronor per månad, vilket multiplicerades med 12 för helårssiffror. Beräkningen av det felaktigt utbetalda beloppet för flerbarnstillägg är baserat på utgifterna för 2021, exklusive flerbarnstillägg till barn som har rätt till EU-familjeförmåner. Försäkringsutgifterna var cirka 3 713 miljoner kronor, vilket multiplicerades med 0,6 procent för att beräkna omfattningen av de felaktiga utbetalningarna av flerbarnstillägg på grund av vistelse eller bosättning utomlands.

Metod

Aktgranskning

När barn över 16 år i bidragshushållet inte längre går i grundskola eller sarskola får Försäkringskassan impuls från CSN. Försäkringskassan omhändertar därefter impulsen och utreder om rätten till ersättning har förändrats eller upphört helt. Bedömningen är att huvuddelen av felen som uppstår kommer att upptäckas och därmed fångas av återkravsstatistiken.

På grund av att Försäkringskassans återkravsstatistik för fel orsakade av enskild inte innehåller tillräckligt detaljerad information om vad den felaktiga utbetalningen beror på, hur många felaktiga utbetalningar som skett eller under vilken tidsperiod de felaktiga utbetalningarna skedde genomfördes aktgranskningar av ett stort antal ärenden inom flertalet förmåner. Resultatet från dessa aktgranskningar inom barnbidrag har använts för att beräkna det felaktigt utbetalda beloppet i totalpopulationen kopplat till risken att barn inte längre studerar. Eftersom felaktiga utbetalningar kan ske under längre tid än ett år har det felaktigt utbetalda beloppet justerats utifrån antalet utbetalningar, så att det inte överstiger 12 månaders utbetalningar, vilket ger en beräkning av det totalt felutbetalda beloppet under 2021.

Resultat

Det felaktigt utbetalda beloppet på grund att barnet inte längre studerar presenteras i Tabell 7, tillsammans med andelen fel vid ansökan och andel avsiktliga fel.

Tabell 7 **Andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som skett vid ansökan, skattat felaktigt utbetalt belopp i miljoner kronor samt andel avsiktliga fel**

	Vid ansökan (%)	Punkt-skattning	Nedre intervall	Övre intervall	Avsiktliga fel (%)
Barnet studerar inte längre	0	10	10	10	2

Skattningens tillförlitlighet

Totalt felutbetalt belopp för denna risk har beräknats utifrån resultatet av den aktgranskning av återkravsärenden som utfördes inom barnbidrag. Man kan anta att återkravsstatistiken fångar huvuddelen av denna risk.

Övriga risker

Metod

Aktgranskning

På grund av att Försäkringskassans återkravsstatistik för fel orsakade av enskild inte innehåller tillräckligt detaljerad information om vad den felaktiga utbetalningen beror på, hur många felaktiga utbetalningar som skett eller under vilken tidsperiod de felaktiga utbetalningarna skedde genomfördes aktgranskningar av ett stort antal ärenden inom flertalet¹³ förmåner. Baserat på dessa urval beräknades fördelningen av när felet inträffade (vid ansökan eller under tid med ersättning), fördelningen av de olika felorsakerna samt ett justerat¹⁴ belopp för de upptäckta felaktiga utbetalningarna utifrån att de maximalt skett under ett års tid. Andelen avsiktliga fel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna beräknades utifrån de fall där polisanmälan hade skett. Både fördelningen av när felet inträffade och andelen avsiktliga fel baseras därmed på fördelningen hos de upptäckta felaktiga utbetalningarna.

På grund av att det fanns ett större antal upptäckta felaktiga utbetalningar kopplade till flerbarnstillägg jämfört med antalet upptäckta felaktiga utbetalningar för barnbidrag drogs två separata urval. Resultaten presenteras dock för barnbidrag och flerbarnstillägg sammantaget.

Beräkning av övriga riskers omfattning med hjälp av ankarrisk

Inom de flesta förmåner finns minst en risk som har skattats med hjälp av mer avancerade empiriska metoder, här kallat *ankarrisk* eller *ankarrisker*. Om man antar att de upptäckta felaktiga utbetalningarna speglar fördelningen av risker i populationen kan de övriga riskerna räknas upp utifrån en eller flera sådana ankarrisker.

Beräkningen har genomförts genom att sammanställa fördelningen av felaktiga utbetalningar orsakade av enskild. Det skattade felaktigt utbetalda beloppet för en eller flera ankarrisker divideras med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet som ankarrisken eller ankarriskerna står för. Denna faktor multipliceras med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet för de övriga risker som ska skattas. På samma sätt har osäkerhetsintervall skapats för varje risk, utifrån ankarrisken eller ankarriskernas lägre och högre nivåer.

¹³ Inom barnbidrag (inklusive flerbarnstillägg) bestod det slutliga urvalet av 213 ärenden (exkluderat ärenden kopplat till vistelse eller bosättning utomlands). Dessa viktades upp till det skattade populationsantalet, vilket var 14 689 ärenden.

¹⁴ Felaktiga utbetalningar kan ske under längre tid än ett år. För att inte överskatta beloppet för de upptäckta felaktiga utbetalningarna har de fall där de felaktiga utbetalningarna pågått under längre tid än ett år justerats ned så att de maximalt har skett under 12 månader.

I tabellen nedan illustreras beräkningarna med hjälp av ett enkelt exempel, där det finns en ankarrisk vars skattade omfattning är tre miljoner kronor. Det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet för denna risk är en miljon kronor. Omfattningen av risk 1 och risk 2 ska skattas med hjälp av ankarrisken. Det första steget är att dividera den skattade omfattningen av ankarrisken med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet, det vill säga $3\,000\,000/1\,000\,000 = 3$. Därefter multipliceras denna faktor med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet för risk 1 och risk 2. Beräkningen av den lägre och högre nivån i osäkerhetsintervallet görs på samma sätt som för punktskattningen av det felaktigt utbetalda beloppet.

Tabell 8 Exempel på beräkning med ankarrisk

Risk	Upptäckta FUT	Punktskattning	Lägre nivå	Högre nivå
Risk (ankarrisk)	1 000 000	3 000 000	2 000 000	4 000 000
Risk 1	100 000	300 000	200 000	400 000
Risk 2	50 000	150 000	100 000	200 000
Totalsumma	1 150 000	3 450 000	2 300 000	4 600 000

För barnbidrag valdes den skattade risken för *vistelse eller bosättning utomlands* som ankarrisk.

Resultat

I Tabell 9 redovisas beräkningen av de övriga riskernas omfattning utifrån ankarrisken. I Tabell 10 redovisas andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som uppstod vid ansökan och andel avsiktliga fel.

Tabell 9 Beräkning av övriga risker utifrån ankarrisk. Upptäckta felaktiga utbetalningar samt skattad omfattning, miljoner kronor

Risk	Upptäckta FUT	Punkt-skattning	Nedre intervall	Övre intervall
Ankarrisk*	39	206	103	308
Förälder är inte vårdnadshavare	1	6	3	9
Har utländsk förmån	1	3	2	5
Saknar uppehållstillstånd	1	3	2	5

* Uppräkningsfaktorn för punktskattningen är $206/39 = 5,3$; nedre intervall, 2,7; övre intervall, 8,0 (avrundade siffror, för uppräknigen används exakta siffror).

Tabell 10 **Fördelning utifrån när felet uppstod och skattning av andel avsiktliga fel**

Risk	Vid ansökan (%)	Avsiktliga (%)
Förälder är inte vårdnadshavare	0	18
Har utländsk förmån	0	0
Saknar uppehållstillstånd	7	0

Skattningens tillförlitlighet

Denna skattning bygger på antagandet att fördelningen av de olika riskerna speglar fördelningen av riskernas omfattning i populationen. Om fler fall kopplade till vistelse eller bosättning utomlands hade funnits bland de upptäckta felaktiga utbetalningarna hade de övriga riskerna inte räknats upp lika mycket. Utifrån tillgängliga data har vi inte identifierat något sätt att testa antagandet.